

2. Centre de cercetare

Raport privind procesul de identificare, evaluare și recunoaștere a centrelor de cercetare/creație artistică din anul 2004

INTRODUCERE

Unul dintre factorii esențiali ai reformei învățământului superior îl constituie reorganizarea și reorientarea activității de cercetare științifică. Această activitate trebuie împletită strâns cu procesul de învățământ, ținând seama de:

1. Nevoia de a forma specialiști care pot concura, prin calificarea și performanțele lor la lărgirea frontierelor cunoașterii;
2. Creșterea competitivității universităților românești pe piața calificărilor de vârf;
3. Sprijinirea instituțională a formării elitei performante din rândul tinerei generații.

Ținând seama de tradiția școlii superioare românești și de rezultatele obținute de cercetarea științifică din universități, se propune identificarea și organizarea centrelor de cercetare științifică/creație artistică în vederea acreditării de centre de excelență științifică/artistică.

Ca unitate de cercetare, cu sau fără personalitate juridică, Centrul de Cercetare Științifică/ Creație Artistică grupează personalități științifice ale comunității academice și tineri cercetători aspiranți la performanțe științifice și oferă cadrul desfășurării activităților de cercetare științifică și formare a resurselor umane în domenii avansate ale științei, bine precizate.

Centrele de cercetare științifică/ creație artistică pot funcționa în cadrul catedrelor universitare, ca unități distincte sau departamente pe lângă catedre, facultăți sau universități.

În funcție de complexitatea activităților și de resursele umane implicate, pot fi organizate institute de cercetare pe lângă facultăți și universități.

Identificarea, evaluarea și recunoașterea Centrelor de Cercetare are la bază competiția organizată la nivelul universităților și competiția la nivel național, organizată de CNCSIS.

Procesul de identificare, evaluare și recunoaștere se desfășoară o dată pe an pentru solicitări de validare de noi Centre de Cercetare și din cinci în cinci ani, pentru Centrele de Cercetare care au obținut recunoașterea și la cerere după 3 ani de la ultima analiză caz în care se depune dosarul de autoevaluare însoțit de diploma obținută anterior. Fiecare Centru de Cercetare evaluat și care îndeplinește criteriile de eligibilitate stabilite pentru competiția la care participă primește un CERTIFICAT de RECUNOAȘTERE, care atestă clasa în care se încadrează. Centrele de Excelență Științifică/Artistică vor primi DIPLOMA de EXCELENȚĂ.

Rezultatele procesului de identificare, evaluare și recunoaștere se vor da publicității în buletinele CNCSIS, la Conferința Cercetării și în pagina web a acestuia: [www.cncsis.ro/centre de cercetare/rezultate](http://www.cncsis.ro/centre_de_cercetare/rezultate).

Analiza unui centru de cercetare presupune evaluarea calității procesului de cercetare științifică în interiorul unui colectiv de cercetare/catedră/departament, definit ca unitate de analiză.

Pentru identificarea, evaluarea și recunoașterea centrelor de cercetare din învățământul superior, în vederea acreditării centrelor de excelență științifică, se propune următoarea metodologie, cuprinzând în principal patru etape:

- I. Etapa de autoevaluare a centrelor de cercetare.
- II. Analiza autoevaluărilor și selectarea dosarelor eligibile.
- III. Vizita de evaluare.
- IV. Ierarhizarea centrelor de cercetare și propunerea centrelor de excelență.

ETAPA I. Autoevaluarea centrelor de cercetare

În prima etapă, directorul unui centru de cercetare formulează cererea de identificare și recunoaștere a Centrului de Cercetare Științifică din Învățământul Superior și depune dosarul cu documentația de autoevaluare conform metodologiei solicitate de CNCSIS. Autoevaluarea

va fi însoțită de “Fișa Universitate” semnată de Rectorul universității, șampilată și datată. Dosarele de autoevaluare vor conține următoarele date:

a) Elemente definatorii structurale:

- Definirea centrului de cercetare (formular tip);
- Domeniul (subdomeniile) de cercetare în care centrul se dorește a fi recunoscut;
- Potențialul uman implicat în programele de cercetare ale centrului (profesori, conferențieri, șefi de lucrări, asistenți, doctoranzi, studenți la programele de studii post-universitare;
- Programele de pregătire post-universitare (master, doctorat) susținute de centru sau la care participă profesorii conducători de doctorat;
- Resursele materiale și infrastructura de care dispune centrul de cercetare (“Fisa Universitate”);
- Modul de organizare și statutul de funcționare al centrului;
- Membrii echipei centrului să aibă activitatea profesională de bază (Cartea de muncă) în universitatea în care funcționează centrul;
- Centrul de cercetare să-și desfășoare activitatea într-un spațiu adecvat;
- Direcția de cercetare să fie bine definită.

b) Elemente definatorii ale calității cercetării:

Evaluarea calității cercetării are în vedere aportul grupului de cercetare, prin calitate și cantitate, la dezvoltarea cunoașterii în domeniile de cercetare selectate. În acest scop în dosarul de autoevaluare vor fi incluse rezultatele colectivului în domeniul cercetării, din ultimii cinci ani (1999 – 2003). Rezultatele vor fi prezentate sub forma anexelor din formularul de aplicație, care conține rezultate la nivel național și respectiv la nivel internațional.

Pe baza criteriilor cantitative și a punctelor alocate acestora se determină punctajul general al centrului la nivel național cât și la nivel internațional.

ETAPA II. Analiza autoevaluărilor

Formularele de aplicație se analizează de către responsabilii comisiilor de specialitate CNCSIS la primirea acestora pentru a selecta dosarele eligibile pentru evaluare, luându-se în considerare criteriile de eligibilitate aprobate de către CNCSIS.

În acest sens se propune următoarea procedură (valabilă pentru toate comisiile):

a) se primesc și se verifică formularele de aplicație de către responsabilii comisiilor de specialitate și se selectează dosarele eligibile;

b) dacă o propunere de centru de cercetare este considerată incompletă (nu îndeplinește toate criteriile de eligibilitate), formularul de aplicație nu se primește;

c) se întrunesc comisiile de specialitate și se alocă comisia de experți evaluatori în concordanță cu domeniile de cercetare în care se solicită evaluarea;

d) comisia de experți evaluatori analizează formularul de aplicație și face evaluarea în teren a centrelor (vizitare laborator, discuții cu membrii colectivului, identificarea rezultatelor cercetării, etc).

Comisiile de experți evaluatori vor fi alcătuite din 2 membri, un membru al Comisiei de specialitate CNCSIS la care s-a depus centrul respectiv și celălalt membru fiind expert alocat de comisia de specialitate din lista experților CNCSIS, listă validată atât de comisiile de specialitate cât și de Consiliu. Cei doi membri ai comisiei de evaluare în teren sunt aleși de comisiile de specialitate în concordanță cu domeniul în care se dorește a fi recunoscut centrul.

Cei doi membri ai comisiilor de evaluare în teren trebuie să facă parte din centre universitare diferite de cel în care se află centrul de cercetare evaluat și nu sunt directori de centre sau nu fac parte din echipa unui centru propus spre evaluare, urmărindu-se evitarea conflictelor de interese. Se consideră conflicte de interese cazurile în care evaluatorii:

- sunt directori de centru sau fac parte din echipa unui centru;
- fac parte din universitatea în care se află centrul de cercetare evaluat;
- fac parte sau au legături administrative sau familiale cu directorul centrului;
- sunt sau au fost implicați recent în orice tip de dispută cu directorul centrului sau cu persoane importante din componența centrului;

CNCSIS poate evita în mod direct primele două cazuri, urmând ca evaluatorii, respectiv centrele de cercetare și instituțiile, să declare orice posibil conflict de interese referitor la celelalte cazuri.

Criteriile de eligibilitate sunt următoarele:

- Este completă fișa de definire centru?
- Sunt completate domeniul și subdomeniile de cercetare în care centrul se dorește a fi recunoscut?
- Un centru de cercetare este eligibil dacă în componența resursei umane sunt incluse toate categoriile de personal (profesori, conferențieri, șefi lucrări, asistenți, doctoranzi, studenți la programele de studii post-universitare).
- Colectivul de cercetare cuprinde cel puțin 20% din personal doctoranzi și studenți la programele de studii post-universitare?
- Profesorii conducători de doctorat, membri ai centrului, conduc doctorat și/sau programe de studii post-universitare în domeniile în care centrul se dorește a fi recunoscut?
- Resursele materiale și infrastructura asigură desfășurarea unei activități științifice de performanță în domeniul solicitat?
- Este prezentat modul de organizare și funcționare al centrului?
- Un cadru didactic/cercetător nu poate participa la mai multe centre de cercetare;
- Ați inclus în dosar fișa de la Universitate, semnată de Rectorul Universității, stampilată și datată?
- Membrii echipei centrului să aibă activitatea profesională de bază (Cartea de muncă) în universitatea în care funcționează centrul;
- Centrul de cercetare care solicită evaluarea își desfășoară activitatea într-un spațiu adecvat?

ETAPA III. Vizita de evaluare

Scopul vizitei este evaluarea calității cercetării desfășurate în cadrul centrului, folosind criterii specifice și date concrete care le susțin, în raport cu aspectele declarate în propunerea înaintată la CNCSIS.

Evaluarea are la bază criterii obiective de evaluare a centrelor de cercetare științifică (anexele din dosarul de autoevaluare), precum și alte aspecte calitative.

1. Planificarea vizitei de evaluare

Primul pas constă în solicitarea acordului scris al experților evaluatori, de către CNCSIS. Planificarea vizitei este realizată de CNCSIS în colaborare cu centrul evaluat și cu instituția din care acesta face parte.

CNCSIS trimite instituțiilor lista propunerilor de centre de cercetare eligibile care urmează să fie evaluate în cadrul vizitei, cuprinzând informații generice referitoare la fiecare unitate de analiză (denumirea centrului de cercetare propus, numele directorului etc.). Aceste informații asigură o bază pentru discuțiile ulterioare cu centrele, în vederea planificării perioadei și datelor exacte ale vizitei, precum și informării instituțiilor și centrelor asupra componenței echipei de evaluare. CNCSIS informează centrele de cercetare asupra perioadei preferate pentru evaluarea propriu-zisă, precum și asupra componenței echipei de evaluare. Centrele sunt invitate să comenteze componența echipei de evaluare, luând în considerare criteriile stabilite și menționate la etapa II. Centrul de cercetare confirmă în scris acordul sau dezacordul referitor la echipa de evaluare, în termen de două săptămâni de la solicitarea CNCSIS. Orice problemă referitoare la componența echipei de evaluare va fi transmisă în scris la CNCSIS, coordonatorului programului, și va fi rezolvată de către comisiile de specialitate. După nominalizarea finală a echipei de evaluare centrele trebuie să confirme în scris, în cel mult două săptămâni de la solicitarea CNCSIS, acordul privitor la perioada vizitei de evaluare.

În perioada stabilirii vizitei de evaluare, directorul centrului are următoarele obligații:

- să achite taxa de evaluare (300 USD), evaluarea în teren a centrului fiind condiționată de aceasta, depășirea termenului de plată duce la evaluarea centrului în runda următoare;
- să transmită CNCSIS informații necesare în procesul de evaluare, precum și informații privind aspectele organizatorice ale vizitei;
- să transmită CNCSIS informații necesare evaluării, referitoare la structura resursei umane (Exemplu: unii membri declarați în raportul de evaluare nu mai fac parte din echipa centrului);

2. Echipa de evaluare

Fiecare comisie de evaluare este compusă din doi specialiști, unul dintre ei îndeplinind funcția de coordonator al comisiei de evaluare în teren numit de comisia de specialitate CNCSIS.

Responsabilitățile Coordonatorului comisiei de evaluare:

- să asigure desfășurarea vizitei de evaluare în conformitate cu procedurile CNCSIS;
- pregătirea vizitei de evaluare în colaborare cu centrul de cercetare;
- coordonatorul comisiei de evaluare va lua legătura cu directorul centrului, pentru a stabili de comun acord o schemă a programului vizitei;

- coordonarea activității de evaluare în teren;
- prezentarea concluziilor vizitei de evaluare la întâlnirea finală cu directorul centrului;
- coordonarea elaborării raportului de evaluare a centrului de cercetare, în urma vizitei;

Responsabilitățile membrilor echipei de evaluare sunt:

- analiza dosarului de autoevaluare;
- evaluarea în teren;
- completarea fișelor de experți evaluatori;
- întocmirea raportului individual de evaluare și participarea la elaborarea raportului final al comisiei de evaluare, în urma vizitei;
- completarea unui formular în care să declare orice conflict de interes cu procesul de evaluare al centrului de cercetare respectiv, în conformitate cu criteriile menționate în etapa II.

3. Pregătirea experților evaluatori

Înainte de începerea procesului de evaluare în teren, CNCSIS va organiza o instruire generală a tuturor experților, la sediul CNCSIS și/sau în centre universitare (Cluj, București, Timișoara, Iași etc). Experții evaluatori vor primi și un ghid de evaluare.

Experții evaluatori vor fi instruiți în legătură cu aspectele care urmează să fie urmărite în activitatea de evaluare. Totodată, ei vor primi și analiza dosarul de autoevaluare.

4. Vizita de evaluare propriu-zisă

Vizita de evaluare este desfășurată în spiritul dialogului și cooperării între echipa centrului de cercetare și echipa de evaluare. Principalul scop al vizitei de evaluare este acela de a da posibilitatea evaluatorilor să adune date suficiente pentru a asigura un caracter deschis, transparent și competitiv procesului de evaluare. O vizită de evaluare durează maximum trei zile.

Programul vizitei de evaluare

Activitățile realizate de comisia de evaluare în timpul vizitei includ următoarele:

- Studiul documentelor centrului (documente care să ateste activitatea de cercetare a centrului: cercetări realizate, ipoteze de lucru, rezultate obținute, publicații, resurse de cercetare);
- Întâlniri cu membrii centrului;

- Completarea fișei de evaluare, inclusiv a observațiilor asupra activităților concrete de cercetare în cadrul laboratorului/ catedrei/ departamentului.

Coordonatorul comisiei de evaluare menține o privire de ansamblu asupra balanței activităților de evaluare și ghidează experții evaluatori în a-și planifica timpul în mod corect pentru diferitele activități ale vizitei. Atingerea unei balanțe satisfăcătoare între observarea procesului de cercetare, citirea documentațiilor, întâlnirea cu membrii centrului necesită planificare și coordonare în timpul vizitei.

La sosirea în universitate echipa de evaluare va avea o primă întâlnire cu persoana reprezentativă a instituției (rector/prorector), precum și cu directorul centrului de cercetare care urmează să fie evaluat. La această întâlnire, este util ca cei prezenți să informeze evaluatorii asupra oricăror aspecte care pot fi relevante, din perspectiva instituției și a centrului, pentru înțelegerea importanței diferitelor activități ale centrului de cercetare propus.

În aceeași zi va avea loc o întâlnire inițială cu echipa centrului, care va face o scurtă prezentare, la fața locului.

5. Rapoartele de evaluare

Considerații generale

Fiecare expert realizează câte un raport individual de evaluare care va cuprinde, în special, aspecte legate de performanța centrului de cercetare. Pe baza rapoartelor individuale și prin intermediul ședințelor comisiei de evaluare se elaborează raportul final al comisiei de evaluare, semnat de cei doi membri ai comisiei de evaluare.

Rapoartele evaluatorilor

Rapoartele individuale se focalizează pe aprecierea fiecărui punct din fișa de evaluare.

Ea va fi mai degrabă analitică decât descriptivă și va rezuma forța relevantă a fiecărui punct din fișa de evaluare.

Întâlnirea finală cu directorul centrului și reprezentantul instituției (rector/prorector)

Întâlnirea cu directorul centrului și reprezentantul instituției (rector/prorector), în finalul vizitei de evaluare, are scopul de a prezenta rezultatele vizitei. Aceasta este prezidată de coordonatorul comisiei de evaluare, care va face cunoscute concluziile generale și datele principale care vor fi incluse în raportul de evaluare. Nu este o întâlnire consultativă care ar putea afecta aprecierile evaluatorilor, deși într-o anumită măsură, este posibil să fie aduse clarificări între evaluatori și directorul centrului.

Raportul comisiei de evaluare

Dupa fiecare vizită de evaluare este elaborat un raport. La ultima sa întâlnire, echipa de evaluare face prima schiță completă a acestuia, prin analizarea rapoartelor individuale și

prin discutarea și rezolvarea unor posibile diferențe de opinii. Coordonatorul comisiei de evaluare urmează să întocmească raportul final al comisiei în prima săptămână după terminarea vizitei.

Raportul include evaluarea centrului de cercetare organizată sub aspectele urmărite în fișa de evaluare și concluziile finale. Un exemplar din acest raport final al comisiei, împreună cu câte un exemplar din rapoartele individuale ale fiecărui expert și fișele de evaluare vor fi adăugate la aplicația depusă la CNCSIS. De asemenea, un exemplar al raportului comisiei de evaluare este transmis centrului de cercetare. El asigură un document permanent pentru audit.

CNCSIS va dezvolta proceduri specifice pentru a monitoriza îndeaproape evoluția centrelor de cercetare.

ASPECTE APRECIATE ÎN CADRUL VIZITEI

1. ORGANIZARE:

- Identificarea și prioritizarea nevoilor de dezvoltare, la nivel de politică a științei;
- Accesul la resursele și rezultatele cercetării ale persoanelor din mediul universitar, dar care nu fac parte din centru.

2. RESURSE:

- Existența resurselor materiale menționate în dosarul de autoevaluare;
- Resurse provenite din alte surse.

3. PLANIFICARE ȘI DEZVOLTARE:

- Identificarea și prioritizarea nevoilor de dezvoltare, la nivel de politică a științei;
- Strategii de dezvoltare, activități viitoare, direcții de cercetare (scop, mod de evaluare, planificarea activităților propriu-zise);
- Identificarea resurselor/necesităților de formare ale membrilor (participare la cursuri de formare);
- Modul în care sunt atrași și promovați tinerii valoroși (studenți, masteranzi, doctoranzi).

4. ETHOS:

- Climatul și atmosfera dominante;
- Relația directorului cu restul echipei;
- Relația dintre membri (susținere, încurajare).

ACTIVITĂȚI DESFĂȘURATE ÎN CADRUL VIZITEI DE EVALUARE

- Întâlnirea inițială cu reprezentantul instituției și cu directorii centrelor evaluate;
- Întâlniri cu membrii echipei centrului de cercetare;
- Studiul publicațiilor centrului, în vederea completării fișelor de evaluare;
- Observarea muncii și a infrastructurii pentru cercetare, studiul documentelor puse la dispoziție de către directorul centrului;
- Întocmirea fișelor de evaluare și a rapoartelor individuale de către evaluatori;
- Redactarea schemei raportului final;
- Prezentarea concluziilor comisiei inclusiv a punctajului obținut de centru, reprezentantului instituției și directorului centrului de cercetare.